

Síťování služeb pro děti a jejich rodiny v Moravskoslezském kraji

Krajský síťář: *Mgr. Jiří Dvořák*

zpracováno k: *01/2019*

Klíčová aktivita 1 – Podpora a rozvoj služeb v oblasti SPOD

Podaktivita 1.1: Podpora síťování služeb na lokální úrovni

Projekt Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRÁVO NA DĚTSTVÍ

Obsah

Úvodní slovo	2
O projektu <i>Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí</i>	3
Potřeby dítěte (a jeho rodiny) a úrovně podpory	5
Spolupráce v rámci krajské sítě na podporu dětí a rodin	7
Síťování v Moravskoslezském kraji	8
Shrnutí ze síťování	15
Doporučení pro rozvoj sítě v Moravskoslezském kraji	21
Závěrem	23
Použité zdroje	24
Potřebujete více informací?	26

„... pokud na sebe jednotlivé služby navazují a jsou vzájemně koordinovány, je možné potřeby dítěte a rodiny naplnit lépe, než pokud je spolupráce omezena rezortním dělením kompetencí, zejména pokud jde o metodické řízení, financování a zacílení služeb. Propojování služeb se zároveň neobejde bez osoby – koordinátora.“

Úvodní slovo

Vážené kolegyně a kolegové,

tento dokument je součástí projektu Ministerstva práce a sociálních věcí „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí“¹, aktivity Podpora a rozvoj služeb v SPOD a navazuje na analýzy místních sítí služeb a návrhy jejich optimální podoby, které byly zpracovány na území do projektu zapojených obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP).

Proč je důležité síťovat

*Síťování služeb vnímáme jako **nástroj zvýšení efektivity cílené práce s klientem – dítětem a jeho rodinou**. Vychází z předpokladu, že pokud na sebe jednotlivé služby navazují a jsou vzájemně koordinovány, je možné potřeby dítěte a rodiny naplnit lépe, než když je spolupráce omezena rezortním dělením kompetencí, zejména pokud jde o metodické řízení, financování a zacílení služeb. Propojování služeb se zároveň neobejde bez osoby koordinátora (v tomto projektu se jednalo o **lokální a krajské síťáčky a síťáře**).*

Síťování služeb je dynamický a nikdy nekončící proces směřující k naplnění potřeb dětí a rodin žijících v dané lokalitě. Aby bylo síťování co nejúčelnější a šité na míru lokalitě, je třeba nejprve zmapovat stávající síť – tedy místní aktéry a jejich potřeby směrem k fungování sítě a to, jakým způsobem spolupracují. Proto lokální síťáčky a síťáři (na úrovni ORP) a krajské síťáři (na úrovni krajů) důkladně mapovali terén a na základě zjištění pracovali společně s aktéry na tématech, která se ukázala jako významná pro rozvoj sítě, místní spolupráce apod.

Návrhová část dokumentu obsahuje shrnutí výstupů síťování na území ORP zapojených do projektu a zejména pak souhrn doporučení pro posílení a další rozvoj krajské sítě služeb pro děti a rodiny.

*Je zřejmé, že v každé lokalitě je síť služeb jiná, a to vzhledem k odlišným potřebám dětí a rodin, a je ovlivněna vnějšími podmínkami v lokalitě (např. personální a finanční kapacity aktérů). Všechny sítě služeb by však měly naplňovat principy transformace a **odrážet v první řadě potřeby dětí a rodin**.*

Bez vás by to nešlo

*To vše by se neobešlo bez samotného **procesu síťování**, tedy propojování místních aktérů sítě napříč rezorty, které vnímáme jako alfu a omegu spolupráce. Děkujeme proto všem místním aktérům sítě služeb za ochotu k setkávání se, zájem o spolupráci, podněty a společnou činnost na lepším fungování sítě podpory pro děti a jejich rodiny.*

*Mgr. Kristýna Jůzová Kotalová a realizační tým aktivity síťování
oddělení transformace služeb pro rodiny a děti
Ministerstvo práce a sociálních věcí*

¹ Číslo projektu CZ.3.2.63/0.0./0.0/15_017/0001687.

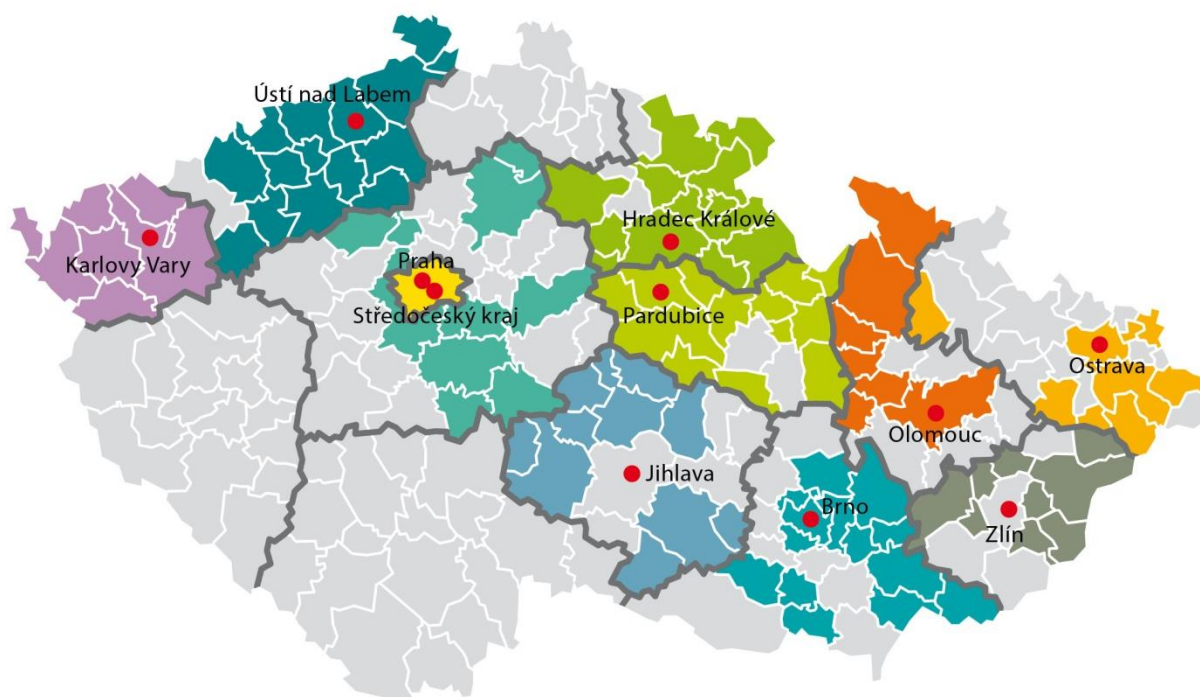
O projektu *Systemový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí*

Termín realizace: 1. 1. 2016 až 30. 6. 2019, ve **12** zapojených krajích.

Projekt se zaměřuje na posílení mezirezortní a multidisciplinární **spolupráce v oblasti péče o ohrožené děti a jejich rodiny**. Cíli projektu jsou podpora orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) a dalších klíčových aktérů v oblasti síťování služeb pro ohrožené děti a rodiny; vytváření, podpora a rozvoj sítí služeb na lokální, krajské a celostátní úrovni; podpora nástrojů vedoucích k nastavení, zjišťování a rozvoji kvality systému sociálně-právní ochrany, nastavení modulů celoživotního vzdělávání pracovníků OSPOD a podpora a rozvoj náhradní rodinné péče (dále jen NRP). **A proč?** Aby se nadále snižoval počet dětí, které musejí svoji rodinu opustit, a aby pro děti, jež se dostávají do systému náhradní rodinné péče, byla zajištěna co nejkvalitnější individuální péče. Více najdete na <http://www.pravonadetstvi.cz>.

Podpora síťování služeb na lokální a krajské úrovni

Síťování služeb pro děti a rodiny je nejrozsáhlejší aktivitou projektu, je realizováno v 11 krajích a celkem ve 124 obcích s rozšířenou působností.

Východiska síťování

Síťování představuje „**návrat k rodině a dítěti**“, snahu podpořit vybudování pevné podpůrné sítě v bezprostřední blízkosti rodin, a to s maximálním využitím všech dostupných zdrojů. Síťování je proto spíše prací s lidmi než „vědeckým přístupem“ a dosavadní výsledky ukazují, že právě osobní kontakt síťáře s aktéry tvoří základ úspěšného rozvoje sítě podpory. Na druhou stranu síťář je kromě samotného propojování lidí také nositelem důležitých principů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny, přispívá k jejich lepšímu porozumění a zvnitřnění na úrovni lokality, a tím i k žádoucímu směřování práce s rodinami a dětmi. Síťování služeb je ze své podstaty transformací služeb na místní úrovni.

Vymezení služeb pro děti a rodiny

Z hlediska tohoto projektu jsou služby pro děti a rodiny nahlíženy optikou potřeby – jedná se o všechny děti a rodiny, které potřebují nějakou formu podpory, ať už v rovině prevence (mohou být ohrožené) nebo v rovině

intervence (již jsou ohroženy). Nejedná se tedy o služby rodinné politiky, zároveň ale ani o striktní vymezení dle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen SPOD). Služby jsou zároveň vnímány zásadně nadrezortně, bez ohledu na právní formu či míru formálního ukotvení. Vymezením služeb jde především o zmapování všech dostupných zdrojů podpory na místní úrovni.

Cíle síťování služeb pro děti a rodiny

Zmapování aktérů v lokalitě: v maximálním možném rozsahu jsou zmapováni aktéři v lokalitě a jejich potřeby směrem k fungování sítě ve prospěch dětí a rodin, samotný výčet může být vůbec prvním popisem služeb pro děti a rodiny z nadrezortního hlediska a přispívá ke zvědomění rolí jednotlivých aktérů.

Zvědomění rolí jednotlivých aktérů: každý z aktérů si uvědomuje svou (i dílčí) roli v síti služeb pro děti a rodiny, tj. zná své kompetence a úkoly dané jednak zákony, jednak specifickými podmínkami v lokalitě, ale uvědomuje si také význam spolupráce s dalšími aktéry. Aktéři tak přesně znají svou vlastní roli a zároveň rozumí rolím ostatních aktérů.

Propojení aktérů v lokalitě: aktéři spolu komunikují ve smyslu případové práce, tj. ve smyslu potřeb dětí a rodin, s ohledem na zákonnou mlčenlivost a s ohledem na integritu dětí a rodin, s důrazem na působení v rovině prevence.

Implementace základních principů transformace do síťování, a tedy i činnosti jednotlivých aktérů: síťování lze vnímat jako aktivizaci terénu, která by se měla odvíjet od **základních principů transformace:**

- participace dítěte, respekt k dítěti
- potřeba vývoje, otevřené budoucnosti, perspektivy
- zdravé prostředí
- jistota, stabilita, bezpečí
- zapojení celé rodiny.

Co je síť služeb pro děti a jejich rodiny?

Síť služeb pro děti a jejich rodiny (dále jen síť) je soubor institucí, organizací a dalších subjektů, které na určitém geograficky vymezeném území (obec, město, obec s rozšířenou působností – dále jen ORP, region, kraj) svou činností ovlivňují situaci ohrožených dětí a rodin, ať už formálně na základě pravomoci vyplývající z legislativy, nebo neformálně, svým společenským posláním. **Základním principem fungování sítě je partnerství, mezioborová spolupráce a případné překonávání bariér, které spolupráci brání.**

Kdo jsou aktéři sítě?

Aktéři sítě jsou subjekty v síti se vzájemně provázanými vztahy, založenými na spolupráci a sdílené či dílčí odpovědnosti. Jde o instituce poskytující služby dětem a rodinám (registrované sociální služby i neregistrované návazné služby), orgány samosprávy (městské a obecní úřady, zejména agenda odboru sociálních věcí, konkrétně oddělení sociálně-právní ochrany dětí, dále sociální a terénní pracovníci), školy, poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, střediska výchovné péče), lékaře, soudce, městskou policii, Policii České republiky a další.

Kdo je lokální a krajský síťář?

Síťář je nezávislý aktér sítě pomoci ohroženým dětem a jejich rodinám. Jeho cílem je udržitelně propojit aktéry sítě, aby navzájem znali své možnosti a potřeby a mohli efektivně spolupracovat při řešení situací ohrožených dětí a rodin. Ve svém konání vychází z principů deinstytucionalizace a ze zmapovaných potřeb aktérů a jejich klientů směrem k fungování sítě jako celku. Vytváří prostor pro jejich spolupráci napříč rezorty.

Potřeby dítěte (a jeho rodiny) a úrovně podpory

Níže uvedený popis odpovídá horizontální úrovni sítě služeb, tedy jednotlivým potřebám dětí, a vertikální úrovni sítě, tedy jednotlivým úrovním podpory dítěte (podrobně viz obrázek č. 1: Úrovně podpory dítěte a rodiny z hlediska jejich potřeb). Potřeby dětí byly odvozeny ze strukturovaného vyhodnocování situace dítěte a rodiny dle zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD.

Potřeby dítěte

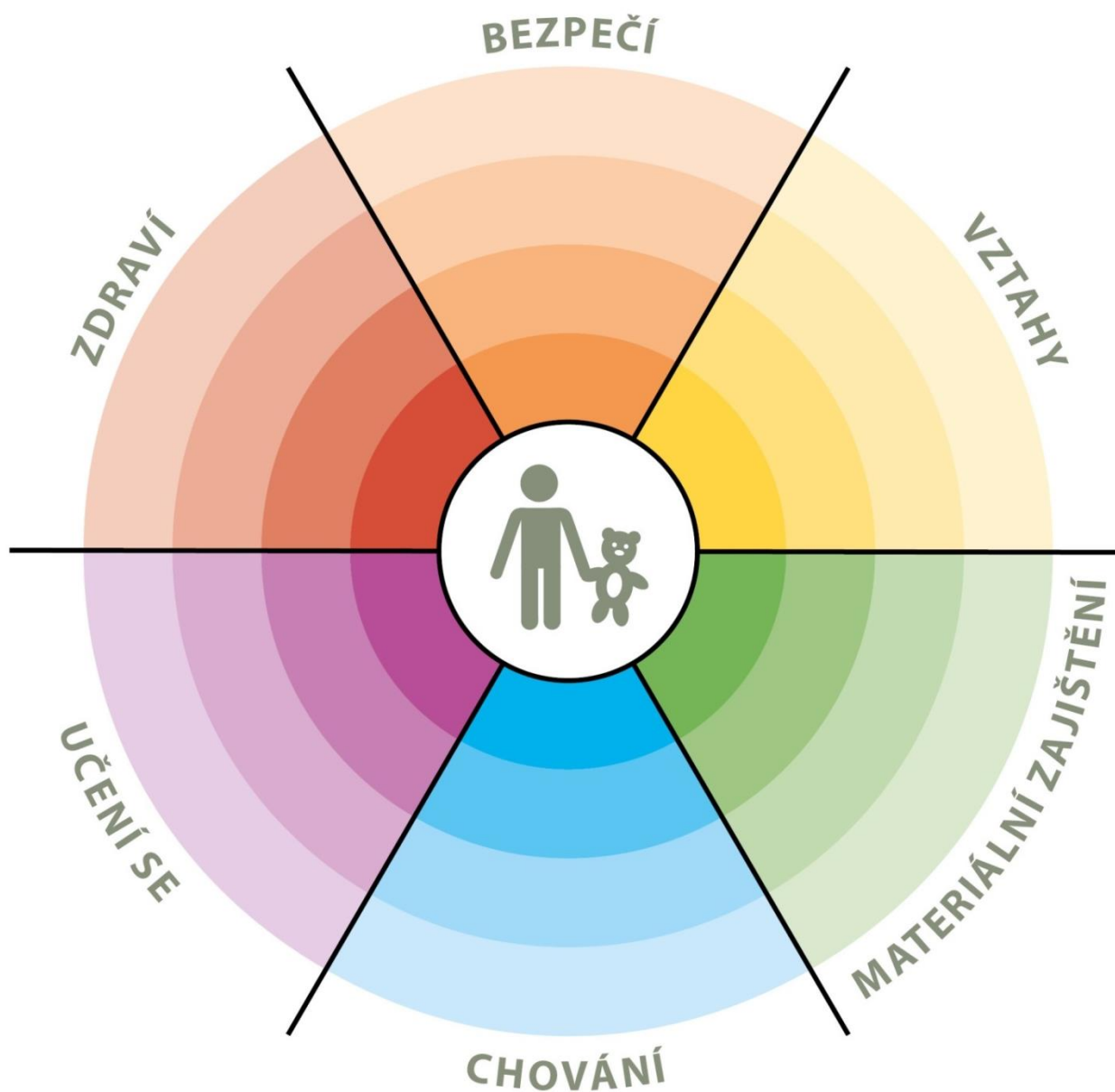
- **Vztahy:** potřeba rozumět vztahům k blízkým osobám, potřeba stabilních a bezpečných vazeb, vrstevnických vztahů, pozitivního vztahu k sobě samému apod.
- **Bezpečí:** potřeba bezpečného prostředí (prostředí rodiny i komunity), subjektivního pocitu bezpečí, životní stability, srozumitelnosti okolního světa, rozvoje kompetencí k rozpoznání nebezpečí apod.
- **Zdraví:** potřeba celkové duševní a tělesné pohody, dobrá péče o zdravotní stav dítěte, vztah k vlastnímu zdraví, podmínky pro zdravý vývoj apod.
- **Učení se:** potřeba poznávání okolního světa, porozumění událostem, nabývání zkušeností, motivace k učení a poznávání, rozvoj zvědavosti a sebepoznání apod.
- **Chování:** potřeba poznávat hranice, učit se normám, rozumět vlastnímu chování, mít respekt k ostatním apod.
- **Materiální zajištění:** potřeba zajištění základních životních potřeb tak, aby byl umožněn zdravý vývoj dítěte, přiměřená výživa, odpovídající vybavení včetně školních nebo zdravotních pomůcek apod.

Aktéři podpory dítěte a rodiny

- **Aktéři přímé podpory dítěte:** služby a další podpůrné aktivity směřující přímo k dítěti na bázi individuálního přístupu, zároveň jde o služby umožňující přímý přístup dítěte (dítě samo se může na poskytovatele služby obrátit), zaměření na dítě je odvozeno z Úmluvy o právech dítěte a zákona o SPOD, které připouštějí možnost ochrany dítěte v situacích, kdy dojde k narušení vztahu mezi dítětem a rodičem.
- **Aktéři přímé podpory rodiny:** služby a další podpůrné aktivity směřující k podpoře rodiny tak, aby byla schopna naplnit ochrannou a podpůrnou roli vůči dítěti, tedy služby posilující kompetence rodičů, podpora zahrnuje vždy zároveň dítě i rodiče.
- **Aktéři širší podpory:** jedná se o služby a další podpůrné aktivity, jejichž primárním účelem není poskytování specifické podpory rodinám a dětem, rodiny a děti spadají do cílové skupiny poskytovatelů těchto služeb, přitom je podstatné, zda si aktéři jsou své role vědomi a naplňují ji.
- **Podpora v rámci komunity:** komunita je pojímána jako významný zdroj podpory. Zdroje obce a lokality je důležité popsat a provázat s potřebami rodin a dětí, komunitní zdroje jsou považovány za rozsáhlý, ale doposud málo využitý potenciál podpory dětí a rodin.

Obrázek č. 1

ÚROVNĚ PODPORY DÍTĚTE A RODINY Z HLEDISKA JEJICH POTŘEB

Úrovně podpory:

- Red, Orange, Yellow, Green, Blue, Purple: aktéři přímé podpory dítěte
- Dark Red, Dark Orange, Dark Yellow, Dark Green, Dark Blue, Dark Purple: aktéři přímé podpory rodiny
- Light Red, Light Orange, Light Yellow, Light Green, Light Blue, Light Purple: aktéři širší podpory
- Very Light Red, Very Light Orange, Very Light Yellow, Very Light Green, Very Light Blue, Very Light Purple: podpora v rámci komunity

Spolupráce v rámci krajské sítě na podporu dětí a rodin

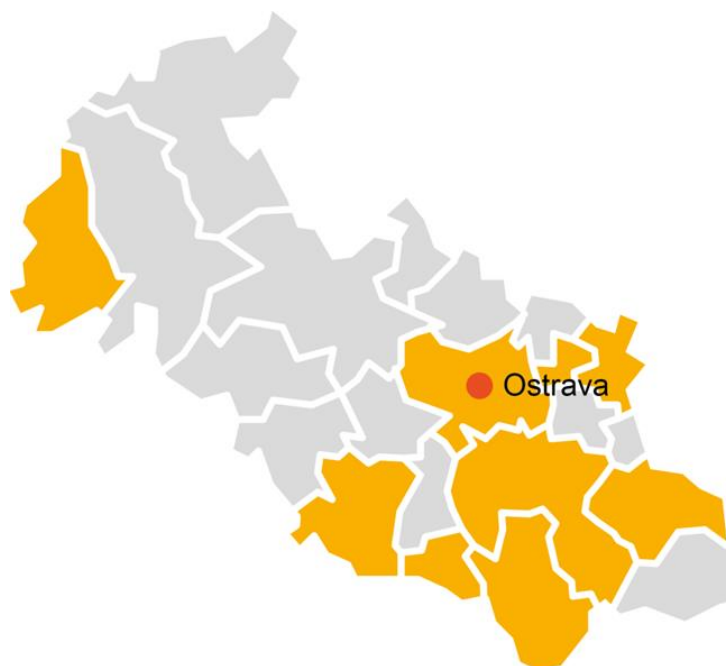
Z hlediska transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny je jedním ze dvou základních kroků sjednocení systému, tedy překonání rezortních bariér. Mimo snahy o provedení změn na vládní úrovni je paralelně možné uskutečnit řadu kroků na úrovni krajů a ORP (tj. přímo „v terénu“). Pole působnosti jednotlivých aktérů a možnosti jejich spolupráce jsou natolik široké, že i v rámci stávajících zákonných mantinelů lze nalézt dostatek prostoru pro vznik funkčních mezioborových týmů a platforem.

Na úrovni ORP nebo na jakékoliv lokální úrovni je možné role aktérů rozšiřovat v návaznosti na to, jaké jsou odborné kompetence pracovníků, jejich časové možnosti, zákonné pravomoci nebo role, která jim v dané lokalitě přísluší s hlediska návaznosti na aktivity dalších aktérů. Pro to, aby byla síť co nejvíce kompaktní, je nutné, aby byly potřeby dětí naplňovány v každý moment na každé její úrovni, tj. aby podpora poskytovaná dítěti byla provázaná. Je tedy žádoucí, aby aktéři sítě na místní úrovni své role rozšiřovali, případně alternovali. Tomu často brání nedostatečná znalost vlastních i cizích rolí a osvěta aktérů v tomto smyslu je mimo jiné obsahem zpracovaných návrhů optimálních modelů sítě služeb na úrovni ORP.

Oproti tomu, na úrovni krajské, jsou role jednotlivých aktérů více rezortně vymezeny – jedná se často o aktivity nadřazené lokální úrovni z hlediska metodického řízení, kontroly nebo financování, spíše než o přímou práci s cílovou skupinou. Z tohoto důvodu nesměřuje snaha o propojení krajské sítě tolik na rozšiřování rolí aktérů, jako na význam jejich vzájemné spolupráce. Spolupráce by měla být zaměřena na zvyšování vzájemného povědomí o rolích jednotlivých aktérů a jejich vzájemných právech, povinnostech a možnostech spolupráce, sladování cílů práce s dětmi a rodinami, podpora rozvoje multidisciplinární spolupráce na všech úrovních, poskytování přesahové metodické opory (např. společná metodická stanoviska rezortu sociálních věcí, školství, zdravotnictví, nastavování společných postupů pro řešení typových kazuistik apod.), společné prosazování návrhů a politik ve prospěch ohrožených dětí (např. podpora bydlení, vzdělávání, náhradní péče apod.), nastavení efektivního směřování finančních prostředků, včetně využívání ESIF, shodná definice priorit (např. zaměření na prevenci, alternativní formy péče, deinstitucionalizaci apod.).

Žádoucí formy spolupráce aktérů sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny na úrovni kraje spočívají v trvale nastavených týmech fungujících na bázi pravidelného setkávání, kdy je tento model, jeho principy a výstupy činnosti přenášen dále na úroveň lokalit (ORP). Tj. mělo by se jednat o funkční mezioborové, obecně známé platformy.

Síťování v Moravskoslezském kraji

Stručný popis lokality

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě České republiky a tvoří jednu z jejích nejvíce okrajových částí. Na severu a východě hraničí s polskými vojvodstvími – Slezským a Opolským, na jihovýchodě s Žilinským krajem na Slovensku. V rámci krajského uspořádání ČR je lemován Olomouckým krajem a na jihu se letmo dotýká kraje Zlínského.

Moravskoslezský kraj (MSK) je vymezen okresy Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město a je rozdělen na 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, do kterých spadá celkem 300 obcí, z toho je 42 měst.

Od 19. století kraj patřil, a také v současnosti patří, mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Jeho zaměření hospodářské činnosti – odvětvová struktura – však dnes přináší nemalé problémy související s restrukturalizací tohoto regionu, s řešením sociálních problémů zejména spojených s výší nezaměstnanosti.

Od počátku devadesátých let dochází k podstatnému zlepšení stavu životního prostředí vlivem poklesu průmyslové výroby, používáním šetrnějších technologií a značným investicím do ekologických opatření. I přes tato uvedená zlepšení patří kraj nadále mezi nejzatíženější oblasti v České republice, neboť v minulosti byly znečištěny všechny složky životního prostředí. Dnes se jako nejzávažnější jeví kontaminace půdy a podzemních vod v důsledku průmyslové činnosti, důlní poklesy a znečištění povrchových vod a ovzduší.

Moravskoslezský kraj je počtem 1 207 tis. obyvatel třetí nejlidnatější v ČR, se svými 300 obcemi však patří k regionům s nejmenším počtem sídel. Tomu odpovídá i hustota osídlení 222 obyvatel na km², přičemž týž údaj pro celou ČR je 135 obyvatel na km². Průměrná rozloha katastru obce 18,1 km² je druhá největší v republice a je o necelých 50 % větší než katastr průměrné obce v ČR (12,6 km²). V obcích do 499 obyvatel bydlí jen necelá 2 % obyvatel, v obcích od 500 do 4 999 obyvatel cca 25 % obyvatel, v obcích od 5 000 do 19 999 obyvatel žije 14 % občanů kraje. Většina obyvatel kraje (téměř 59 %), což je v rámci ČR výjimečné, žije ve městech nad 20 tisíc obyvatel. V krajské metropoli Ostravě žije přes 290 tis. obyvatel, tj. zhruba čtvrtina obyvatel kraje. Dalšími velkými městy s počtem obyvatel nad 50 tisíc jsou Havířov, Opava, Frýdek-Místek a Karviná.

Nízká porodnost je základním rysem současné populační situace nejen regionu, ale i v rámci celé republiky, a proto dochází k pozvolnému stárnutí populace. Vedle pokračujícího přirozeného úbytku obyvatel dochází navíc v Moravskoslezském kraji, na rozdíl od zbytku republiky, od roku 1993 k nepřetržitému poklesu počtu obyvatelstva migrací.

Odvětvová struktura Moravskoslezského kraje přináší v současnosti nemalé problémy, jež jsou spojeny zejména s vyšším podílem nezaměstnaných osob. Relativně nejlépe jsou na tom okresy Nový Jičín a Frýdek-Místek, vysoký podíl nezaměstnaných osob naopak vykazují okresy Bruntál a Karviná, které zauímají jedny z posledních míst mezi všemi okresy v ČR. Vskutku palčivým problémem je pak podíl dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 12 měsíců) na celkovém počtu nezaměstnaných, který je v tomto regionu nad úroveň celorepublikového průměru. (1) Podíl nezaměstnaných osob činí 4,65%. (2) Z celkového počtu 22 ORP se do aktivity lokálního síťování v počátku projektu zapojilo osm obcí (36% zapojení), další obec se zapojila od počátku roku 2018 a počet zapojených ORP se tak vyšplhal na celkových devět (41%). Jedná se o ORP Frenštát pod Radhoštěm, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Karviná, Nový Jičín, Orlová, Ostrava, Rýmařov a Třinec.

Strategické a koncepční dokumenty na úrovni kraje

Mezi významné strategické a koncepční dokumenty kraje, které přímo souvisejí s naší tematikou, patří zejména:

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2015-2020

Je již v pořadí třetím plánem rozvoje sociálních služeb a významně akcentuje možnosti meziřesortní a multidisciplinární spolupráce a využití běžně dostupných zdrojů v návaznosti na efektivitu poskytované podpory ze strany sociálních služeb.

Některé vybrané priority rozvoje sociálních služeb a souvisejících aktivit, které dokument stanovuje a které souvisejí s tématy našich síťovacích aktivit v kraji:

1. Při vzniku nových služeb bude podporován zejména rozvoj terénních a ambulantních služeb, které lidem umožňují co nejdéle setrvat v jejich přirozeném prostředí.
2. Podporován bude vznik služeb s dopadem na potřeby uživatelů těch služeb, které jsou součástí systémových, celokrajových změn v procesu deinstitucionalizace, transformace a reformy psychiatrické péče.
3. Podporovány budou aktivity směřující k identifikaci potřeb v oblasti ohrožených dětí a rodin, vzájemná spolupráce mezi poskytovateli a obcemi na komunální úrovni, která povede k efektivnímu řešení nepříznivé sociální situace za využití multidisciplinární, meziřesortní spolupráce.
4. Podporován bude rozvoj sociálních služeb, které reagují na potřeby v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o sociální služby, které jsou zařazeny do sítě sociálních služeb za předpokladu, že součástí jejich poskytování je také výkon sociální práce vyplývající z pověření pro sociálně-právní ochranu dětí dle platné legislativy.
5. Podporovány budou aktivity, které umožní změnit způsob, formu a metody práce v sociálních službách, které participují v systému SPOD. Snahou přitom je zavádět takové způsoby, formy a metody práce, které v souladu s tímto plánem rozvoje sociálních služeb, aktivně pracují na řešení nepříznivé sociální situace celé rodiny za maximálního využití zdrojů rodiny, a to převážně terénní formou v domácnosti uživatelů a ve spolupráci s dalšími veřejnými službami.
6. Rozvíjeny budou služby a aktivity, které umožní sanovat rodinu a minimalizovat rizika plynoucí z nestabilní situace rodiny; přitom je předpokladem, že bude podpořeno běžné fungování rodiny a stabilizována situace ohroženého dítěte. (3)

Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2013-2018

Je zastřešujícím dokumentem k zajištění komplexnosti a efektivity preventivních aktivit v Moravskoslezském kraji pro tyto cílové skupiny:

- Děti a žáci, rodiče či zákonní zástupci
- Pedagogové
- Veřejnost (rodina, rodiče, komunita)
- Specifické cílové skupiny – poskytovatelé služeb primární prevence

Dlouhodobé cíle a opatření krajské strategie prevence jsou rozděleny do těchto oblastí:

1. Efektivní primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže.

Opatření:

- Realizace stávajících programů specifické primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže.
2. Zvyšování odborné úrovně poskytovatelů služeb v oblasti primární prevence, podpora vzdělávání a rozvoje vzdělávacích programů v oblasti prevence rizikového chování.

Opatření:

- Zajištění odborného růstu subjektů vstupujících do oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže včetně pedagogických pracovníků.
3. Efektivní koordinace aktivit a subjektů zapojených do preventivních aktivit v kraji.

Opatření:

- Spolupráce Krajského úřadu Moravskoslezského kraje s ústředními orgány státní správy v oblasti prevence rizikových projevů chování.
 - Mezioborová spolupráce v rámci Krajského úřadu MSK.
 - Spolupráce Moravskoslezského kraje s představiteli obcí.
 - Spolupráce Moravskoslezského kraje s poskytovateli služeb v oblasti specifické primární prevence.
4. Informování veřejnosti v kraji o výskytu rizikového chování a o realizovaných opatřeních.
 - Zajištění informovanosti odborné i laické veřejnosti o problematice rizikového chování u dětí a mládeže
 5. Podpora výzkumu a aktuálního monitoringu výskytu rizikového chování a následná aplikace získaných poznatků v praxi.

Opatření:

- Zajištění pravidelného monitoringu výskytu rizikového chování v kraji. (4)

Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje na období 2015-2020

Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje na období 2015-2020 si klade za cíl zabývat se nejenom problematikou legálních a nelegálních drog, ale chce se zaměřit i na oblast závislostí jako takových. Tato skutečnost s sebou nese přesah do různých oborů, resortů a oblastí lidského života.

Klíčové oblasti k řešení drogové problematiky v kraji:

1. Primární prevence

Výčet některých aktivit:

- Posílení spolupráce školních metodiků a metodiků prevence působících v pedagogicko-psychologických poradnách v obcích Moravskoslezského kraje.
 - Podpora odborného vzdělávání pracovníků poskytujících služby v oblasti primární prevence, včetně pedagogických poradenských pracovníků.
 - Podpora obsazování pozic školních psychologů.
 - Podpora nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, terénních programů pro děti a mládež v souladu s principy střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb.
2. Zdravotní a sociální služby pro osoby závislé nebo ohrožené závislostí

Výčet některých aktivit:

- Podpora programů a poskytovatelů služeb v oblasti léčby a sociální integrace osob se závislostí.
 - Podpora programů pro nedrogové závislosti.
 - Podpora vzájemné výměny zkušeností z oblasti sociálních a zdravotních služeb poskytovaných na území MSK.
 - Podpora vzniku pobytového zařízení specializujícího se na péči a léčbu drogově závislých ve věku do 18ti let.
 - Podpora služeb a aktivit zaměřených na cílovou skupinu dětí a mladistvých v oblasti nealkoholových závislostí.
 - Iniciace jednání se zástupci zdravotních pojišťoven ve věci financování adiktologických zařízení v Moravskoslezském kraji.
 - Podpora vzniku dalších detoxifikačních lůžek, včetně dětských.
 - Mapovat potřeby specifických cílových skupin a problému návykových látek.
 - Podporovat programy pro specifické cílové skupiny v oblasti návykového chování a to v návaznosti na aktuálně zjištěnou potřebu v terénu.
3. Snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a závislostním chováním (harm reduction).
 4. Koordinace subjektů participujících v protidrogové oblasti, včetně systémové koordinace služeb pro nezletilé.
 5. Informovanost veřejnosti, public relations. (5)

Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje na období 2017-2021

Dokument se vyslovuje k podpoře preventivních aktivit a podpoře informovanosti všech obyvatel a návštěvníků Moravskoslezského kraje. Zvýšenou pozornost deklaruje vůči níže uvedeným cílovým skupinám:

- zvláště zranitelné oběti (děti, senioři, osoby ohrožené mravnostní kriminalitou a domácím násilím, osoby se zdravotním postižením),
- pachatelé TČ (děti mladší 15 let, které se dopustily činu jinak trestného, mladiství, kteří se dopustili provinění, recidivisté),
- osoby jako potenciální pachatelé nebo oběti (děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy, děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženou ochrannou výchovou, osoby opouštějící zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy anebo pěstounskou péči, osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, osoby bez přístřeší, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby ohrožené dluhy anebo sociálním vyloučením, obyvatelé SVL, osoby ohrožené závislostmi a závislostním chováním, multiproblémové rodiny, osoby s rizikovým chováním nebo radikálové),
- pracovníci působící v oblasti prevence kriminality (manažeři prevence kriminality, kurátoři pro děti a mládež a dospělé, obecní i státní policisté a další odborníci pracující s cílovými skupinami Koncepce).

Hlavní cíle:

1. Podpora efektivní koordinace a spolupráce subjektů působících v oblasti prevence kriminality.
2. Podpora preventivních aktivit pro cílové skupiny Koncepce s důrazem na kvalitu, efektivitu, evaluaci.
3. Podpora informovanosti cílových skupin Koncepce a podpora profesního růstu pracovníků působících v problematice prevence kriminality. (6)

Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015-2020

Integrace romské komunity žijící na území Moravskoslezského kraje je jednou z priorit, kterými se Moravskoslezský kraj v rámci svých aktivit dlouhodobě a systematicky zabývá.

Hlavními oblastmi integrace příslušníků romských komunit popsány ve třetí strategii integrace romské komunity v Moravskoslezském kraji jsou:

1. Vzdělávání
2. Bydlení
3. Zaměstnanost
4. Rizikové formy chování vztahující se k životu v podmínkách sociálního vyloučení (tj. zvýšené užívání a distribuce návykových látek a závislost na hracích automatech, předluženost, nelegální práce, extremismus, oblast dostupnosti zdravotních služeb)

Vyjadřovaným předpokladem a klíčovým principem nastavovaných opatření je podpora meziresortní spolupráce všech subjektů na všech úrovních spolupracujících na integraci romské komunity do většinové společnosti. (7)

Další významné strategické a koncepční dokumenty kraje:

Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením na léta 2014-2020, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2016, Regionální akční plán pro území Moravskoslezského kraje („RAP MSK“).

Krajské projekty vztahující se k oblasti práce s dětmi a jejich rodinami

Projekty Krajského úřadu Moravskoslezského kraje:

Projekt Zvyšování efektivity a podpora využívání nástrojů systému péče o ohrožené děti v Moravskoslezském kraji, leden 2019 – prosinec 2021

Projekt se zaměřuje na odborné vzdělávání a supervizi pracovníků zapojených do systému péče o ohrožené děti v Moravskoslezském kraji, na poskytování vysoce profesionální, a především včasné podpory a intervence rodinám v Moravskoslezském kraji, a to jak biologickým, tak náhradním. V oblasti náhradní rodinné péče jsou realizovány aktivity zaměřené na zvýšení informovanosti odborné i laické veřejnosti prostřednictvím kampaně s názvem "Dejme dětem rodinu". (8)

Projekt Efektivní naplňování střednědobého plánu v podmínkách MSK, březen 2016 – únor 2019

Předmětem projektu je podpora procesu plánování a financování sociálních služeb v Moravskoslezském kraji, a to formou vytvoření informačního systému o sociálních službách v Moravskoslezském kraji, nastavení procesu účinného zjišťování potřeb, ověření efektivity poskytování služeb u vybraných poskytovatelů a diskuze aktuálních témat mezi poskytovateli, zadavateli a uživateli sociálních služeb. (9)

Projekt Interdisciplinární spolupráce v soudním regionu Nový Jičín, červen 2017 – květen 2020

Hlavním cílem projektu je změna způsobu vedení opatrovnických sporů v soudním regionu Nový Jičín a jeho pilotáž. Předpokladem je snížení počtu soudních řízení ve věci úpravy práv a povinností k nezletilým dětem v soudním regionu Nový Jičín (tj. Bílovec, Frenštát pod Radhoštěm, Kopřivnice, Nový Jičín, Odry, část Ostravy) a také, že minimálně v 50% opatrovnických řízeních bude uzavírána dohoda či dojde k zpětvzetí návrhu ve věci. (10)

Projekt Podpora rozvoje rodičovských kompetencí, září 2017 – srpen 2020

Cílem projektu je zabezpečit pomoc a podporu rodinám v kraji, které se nacházejí v situacích, které závažným způsobem ohrožují řádnou výchovu dětí v rodině a také předcházet umístování dětí mimo biologickou rodinu. Očekávaným dlouhodobým přínosem projektu je vytvoření a podpora efektivních nástrojů pro práci s rodinami, včetně těch, které v péči o děti opakovaně selhávají. (11)

Projekt Podpora transformace v Moravskoslezském kraji III, duben 2016 – březen 2019

Projekt se zaměřuje zejména na podporu organizací v procesu transformace v Moravskoslezském kraji, a to podpořením kvality nově vzniklých služeb, podporou pracovníků v těchto zařízeních, nabídkou metodického vedení a konzultací s externím odborníkem, ale také se zaměřuje na zvýšení povědomí široké veřejnosti o problematice života osob se zdravotním postižením a probíhající transformací sociálních služeb. (12)

Hrdinství, které není vidět II, leden 2019 – srpen 2021

Projekt je svými aktivitami zaměřen na tematiku podpory neformálních pečovatелů, kteří v domácím prostředí pečují o nemocného člena rodiny (dítě či dospělého člověka s onemocněním/postižením). Hlavní směr, kterým projekt směřuje je podpora zvýšení kompetencí, sdílení informací, emoční podpora a vzdělávání neformálních pečujících. Mimo pečující osoby je projekt, ve formě vzdělávání, orientován také směrem k vedoucím a sociálním pracovníkům sociálních služeb, které poskytují podporu a péči právě osobám se zdravotním postižením.

Některé z dalších projektů:

Naše Rovnováha, z. s.

Projekt Setkání okolo dítěte, červenec 2018 – prosinec 2019

V rámci projektu dojde k přenosu metody Tým okolo dítěte do praxe v ČR, k proškolení a metodické podpoře facilitátorů a koordinátorů týmů a pilotní realizaci ve dvou krajích (kraj Moravskoslezský a Olomoucký). Setkání okolo dítěte je forma multidisciplinárního týmu, který se svolává k případu konkrétního dítěte s jakýmkoliv postižením nebo problémem. Členy týmu jsou rodiče a odborníci, kteří pracují s dítětem (učitel, asistent, lékař, psycholog, pracovník SPC centra). Setkání trvá 90 min a je vedeno nezávislým facilitátorem. Smyslem je se na případ podívat z hlediska různých odborností a najít nový pohled nebo přístup k léčbě. (13)

Krizové centrum Ostrava

Projekt Terapeutická práce se zvláště zranitelnými oběťmi trestných činů, projekt je realizován od června 2018 a počítá se s jeho udržením minimálně do konce r. 2021

Jedná se o dlouhodobou terapeutickou podporu pro dětské oběti trestného činu nebo pro děti zasažené traumatizující událostí. Projekt počítá s terapeutickou podporou v řádu týdnů až měsíců, dle individuálních potřeb dítěte. Projekt je určen pro děti ve věku od 5 do 18 let. (14)

Průběh mapování potřeb a síťování

Síťování v Moravskoslezském kraji bylo zahájeno od 1. 7. 2016. Hlavní mapování potřeb aktérů sítě služeb probíhalo od července 2016 do prosince 2017, kdy se síťář průběžně setkával s pracovníky krajského úřadu a vedoucími i řadovými pracovníky OSPOD nezapojených ORP a vedoucími i řadovými pracovníky služeb pro děti a jejich rodiny.

Stejně jako lokální síťáři se zabýval mapováním činnosti, zkušeností a potřeb aktérů v síti služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, aby mohl vyprofilovat zásadní témata a mohl se podílet na vytváření prostoru pro efektivnější provázanost a fungování sítě. Nedílnou součástí aktivity krajského síťáře byla práce s výstupy lokálních síťářů a jejich zpracování pro pracovníky krajského úřadu.

Celkově k termínu vyhotovení dokumentu za účelem mapování uskutečnil krajský síťář 150 osobních setkání s aktéry sítě. Další stovky setkání uskutečnili lokální síťáři a nejzásadnější zjištěné potřeby společně šířili v měsíčních zprávách, na schůzkách s úředníky krajského úřadu, později na schůzkách s aktéry, seminářích a v neposlední řadě také v Analýzách místních sítí služeb. K naplnění některých potřeb stačilo je formulovat a zveřejnit a aktéři se sami chopili iniciativy.

Nejčastěji zmiňované potřeby:

Problematickou rovinou ve spolupráci aktérů v síti je vzájemná nevyjasněnost rolí. Z našeho mapování je patrné, že jednotliví aktéři mají neúplné představy o svých rolích. V těchto případech pak vznikají různá očekávání od spolupráce, jež nemohou být naplněna. Jednou v dobré víře ve společnou věc navázaná spolupráce dále nepokračuje, nerozvíjí se, končí kvůli různému pohledu na situaci a vzájemnému nepochopení. Situaci neprospívá ani nesoulad v metodikách a pokynech, ve kterých je spolupráce upravena pouze z pohledu daného oboru či resortu (např. školství, OSPOD, sociální služby, zdravotnictví). Vznikají spory vedoucí k rivalitě a neuznávání odbornosti a informovanosti „toho druhého“.

Potřeby, které aktéři zmiňovali a které krajský síťář vnímá jako nejpatrnější a na všech úrovních a resortech nejrozšířenější:

- Zpřehlednění sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny (znát se, komunikovat, předávat si informace, znát vzájemná očekávání a kompetence, zviditelnit síť služeb a vědomě a plánovaně ji propojovat). Od odborníků ze zdravotnického i školského prostředí je zjevné a bývá napřímo sdělováno, že se v síti sociálních služeb ani při vynaložení svého (přiměřeného) úsilí neorientují. Jsou to nejen služby, ale různé projekty, programy, aktivity, které vznikají a zase zanikají. Naplňování této potřeby je zásadní pro zvyšování kvality fungování nejen sítě, ale i samotných služeb pro ohrožené rodiny a děti.
Z této oblasti konkrétně zaznívala nejvíce poptávka po:
 - Zpřehlednění sítě služeb pro děti s potřebami v oblasti duševního zdraví.
 - Prostoru k poskytování informací školským pracovníkům a pedagogům – o nabídce sítě a možnostech jejího využití. Zejména například v oblasti specifických potřeb a projevů chování dětí umístěných v pěstounské péči nebo školském zařízení pro výkon ústavní výchovy.
- Posílení sítě služeb pro děti s potřebami v oblasti chování a posílení prevence v této oblasti patří mezi nejpálčivější témata, která zmiňovali aktéři napříč resorty, zejména nedostatek kapacit odborníků a tudíž nízká intenzita práce s dětmi a jejich rodiči. Co se prevence týče, nejvíce zaznívala potřeba podpory dětí ohrožených školním neúspěchem, podpory zájmu o vzdělávání, domácího doučování a práce se skrytým záškoláctvím.
- Dále krajem znějí potřeby týkající se problematiky: neorganizované mládeže, nedostatku dostupných možností, jak trávit volný čas. Též zaznívalo, že aktéři sledují přesun rizikového chování z ulic do kyberprostoru a uvažují, jak moc jsou připraveni pracovat s tímto rozvíjejícím se fenoménem.
- Z úst odborníků napříč resorty také v různých podobách zaznívala potřeba jednoho člověka pro práci s dítětem / rodinou – tedy někoho, kdo zná příběh rodiny, má její důvěru a je v roli poradce, koordinátora. Takový koordinátor, který zná situaci a příběh rodiny v širším kontextu by byl prospěšný nejen z pohledu rodiny a dítěte, ale i z pohledu odborníků, kteří se s rodinou snaží navázat účinnou spolupráci.
- Práce s rodinami v jejich přirozeném prostředí a posilování rodičovských kompetencí, podpora udržení dítěte v biologické rodině (zejm. mladé matky, rodiny ohrožené závislostí, rodiče opakovaně selhávající), komplexní práce s rodinou.

Aktéři z celého spektra sítě poukazovali na to, že v síti nejsou služby, které by se v dostatečné šíři zaměřovaly a účinně podporovaly rodičovské kompetence a posilovaly rodiče v jejich rolích a odpovědnostech.

- Podpora pro děti a mladistvé ohrožené závislostí. Aktéři vnímají nedostatek služeb a odborníků v této oblasti a nevědí, na koho se mohou obracet. Děti přicházejí do kontaktu s drogami v nižším věku, než tomu bylo v nedávné minulosti a nabídka služeb na to ještě nestihla zareagovat, podobně se nyní ve velké míře aktéři setkávají a poptávají služby pro rodiče, kteří trpí závislostí a při tom pečují o dítě. Zejména u těchto služeb jsme také zaznamenali překážky ve vzájemné komunikaci, které plynou z rozdílného pohledu zejména na problematiku nealkoholových drog a potřeby klienta, který je na nich závislý. Někteří si chválili a jiní poptávali vzdělávání v oblasti jak pracovat s klientem, kde hledat motivace, na co se zaměřit, na co se naopak nezaměřovat, jak pracovat s rodičem dítěte ohroženého závislostí a jak pracovat se závislým rodičem. Liší se i pohledy aktérů na to, jakým způsobem nakládat s podezřením z užívání návykových látek a jakým způsobem postupovat v případech, kdy se užívání návykových látek prokáže.
- Potřeba stabilního bydlení pro rodiny.
- Potřeba zajištění informovanosti politické reprezentace obcí o významu sociální práce, o potřebnosti sociálních služeb a programů pro ohrožené děti a jejich rodiny tak, aby mohli efektivně rozhodovat o jejich podpoře a rozvoji.

Na základě těchto zjištění se krajský síťář ve své činnosti zaměřoval na toto téma:

Komplexní a včasná podpora dětí s rizikovými projevy chování v Moravskoslezském kraji

Dlouhodobý cíl: Dětem s rizikovými projevy chování je včas a vhodnou formou nabízena adekvátní, profesionální a komplexní podpora, která reaguje na jejich potřeby a respektuje jejich práva.

Tedy aby aktéři v síti rozeznali rizikové projevy chování, uměli za nimi identifikovat potřeby dítěte a měli k dispozici postupy, jak na ně náležitě reagovat.

Krátkodobé cíle:

1. Aktéři sítě společně hledají cesty k optimálnímu využití kapacit odborné pomoci dětem s rizikovými projevy chování.
2. Služby zaměřené na práci s dětmi s rizikovými projevy chování, navazují na komunitní zdroje a jsou poskytovány v přirozeném prostředí dítěte, jeho rodiny a okolí a aktivně je zapojují.

Shrnutí ze síťování

Shrnutí činnosti krajského síťáře

Hlavním tématem krajského síťování byla „Komplexní a včasná podpora dětí s rizikovými projevy chování v Moravskoslezském kraji“. Snahy o hledání, či navýšení kapacit sítě pro děti s projevy rizikového chování ve všech zapojených ORP samozřejmě probíhaly ještě před naším vstupem do regionu. O co jsme se pokusili my a na čem pracujeme je oslovování těch nejspecializovanějších a nejvíce nedostatkových odborníků – psychiatrů a klinických psychologů – těch, kteří by s dětmi měli pracovat až, když ostatní, měkčí nástroje a možnosti podpory nezafungovaly (např. preventivní aktivity a programy, peer programy, podpora v rámci školních poradenských pracovišť, školských poradenských zařízení, běžně dostupných sociálních služeb typu nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, terénních programů a sociálně aktivizačních služeb, popř. kurátora pro mládež).

Psychiatři i kliničtí psychologové sdělují, že systém spolupráce s aktéry sítě je postaven tak, že za současného stavu supluje služby pro děti s výchovnými problémy. Děti, které navštíví ordinaci dětského psychiatra, odcházejí s diagnózou, která ovlivňuje to, jak o tomto dítěti další aktéři v síti i samotní rodiče uvažují a jakou nadále budou sehrávat roli. Oslovení psychiatrů a psychologů zdůrazňovali, že při práci s dítětem není důležité znát jeho diagnózu, ale vědět, jak dítě funguje a jak na něj působit. Předčasná snaha dítě diagnostikovat z tohoto pohledu může být zbytečná a stigmatizující. Stává se pak, že děti, které třeba jen neplní pravidelnou školní docházku, tímto způsobem končí v nemocnicích na psychiatrických lůžkách.

Činnost krajského síťáře tedy ve spolupráci s primářem Oddělení psychiatrického Fakultní nemocnice Ostrava a primářkou Dětského oddělení Psychiatrické nemocnice Opava reagovala na jejich potřebu informovat aktéry v síti o tom, které dítě je a není psychiatrický pacient a které potřeby a jakým způsobem dětská psychiatrie může naplňovat – dle jejich názoru je velká část problematiky řešitelná už na samotných školách tedy školních poradenských pracovištích (ŠPP, kde podporu dítěti - ale i učitelskému sboru - poskytují v rozšiřující se dobré praxi i speciální pedagog a školní psycholog, případně sociální pedagog nebo sociální pracovník) nebo ve školských poradenských zařízeních (ŠPZ), čili pedagogicko-psychologických poradnách (PPP), speciálně pedagogických centrech (SPC) a střediscích výchovné péče (SVP). Co vše je v možnostech odborníků v těchto zařízeních a kdy a jakým způsobem začínat spolupráci s klinickými psychology a psychiatry, je v současnosti diskutováno na mezioborových setkáních.

Z této spolupráce také nelze vynechat roli praktických lékařů pro děti a dorost, kteří mají zájem, aby se k nim dostávaly informace o tom, jakými obtížemi trpí jejich pacienti a v běžných případech právě praktičtí lékaři jsou ti nejpovolanější k tomu, aby rozhodovali, na jaká zdravotnická vyšetření jsou děti odeslány.

Při definování role praktického lékaře jsme spolupracovali s několika zástupci Sdružení praktických lékařů pro děti a dorost a od nich jsme se dozvěděli, že v současné praxi bývá role praktického lékaře dítěte v některých procesech systematicky opomíjena a stává se, že se praktický lékař o zdravotních a psychologických vyšetřeních dozvídá zpětně a spíše náhodou, přičemž se předpokládá, že praktický lékař má komplexní přehled (nejen) o zdravotnické anamnéze svého pacienta. Rodiče získané zprávy praktickému lékaři pro děti a dorost ne vždy poskytují, případně ani nebývají informováni o tom, že by mu ji poskytnout měli.

I praktičtí lékaři mají zájem znát nabídku sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny a stojí o to, aby se k nim dostávaly informace o tom, jak jí mohou využít, a chtějí prohlubovat spolupráci.

Při naplňování vybraných cílů síťování krajský síťář s aktivním zapojením dalších aktérů pořádal mezioborová setkání, na kterých se aktéři měli možnost domluvit, jak budou spolupracovat a předávat si informace. Probíhala nejen tato jím svolávaná setkání celokrajsky působících aktérů, ale ve spolupráci s lokálními síťáři byla k danému tématu také organizována a uskutečňována setkání relevantních lokálních aktérů v zapojených ORP.

Tyto aktivity směřují k tomu, aby rizikové projevy v chování dětí byly identifikovány a začínalo se s nimi pracovat včas a aby aktéři v síti na takto projevované potřeby reagovali adekvátně a děti a jejich rodiny byly podpořeny ještě před tím, než se dostanou do ohrožení.

Kompetenční diagram

Další aktivitou, kterou společně se zapojenými odborníky a lokálními síťáčkami pro ORP Ostrava vyvíjíme, je kompetenční diagram, neboli přehledný rozcestník, který chceme postavit tak, aby v maximálně přehledné podobě dostali aktéři informace, jak u dítěte rozpoznat rizikové projevy chování, jak na ně adekvátně reagovat, na koho se obrátit o radu a jak pracovat s rodiči dětí tak, aby funkce rodiny byla podporována a její kompetence nepřebírali sami pracovníci.

Tímto diagramem také chceme navázat na stanoviska zapojených psychiatrů a klinických psychologů, kteří sami poukazují na to, že diagnóza není pro práci většiny aktérů s konkrétním dítětem tolik důležitá jako vědět, jak dítě funguje, jaké jsou jeho potřeby, na co reaguje a co se dá v jeho reakcích očekávat.

Pro účely rozcestníku jsme zpracovali dotazník, ve kterém vyzýváme jednotlivé aktéry k tomu, aby se:

- Vymezili k tomu, s jakými potřebami dětí pracují, jakým způsobem s nimi pracují, jak se tyto potřeby projevují, co aktéři nabízejí rodičům dítěte a co nabízejí pracovníkům, kteří se s tímto dítětem setkávají v přímé práci.
- Vymezili ve smyslu potřeb a situací, ve kterých se na ně rodiče a odborníci obracejí, ale do jejich kompetencí tyto potřeby a situace nepatří. V tomto bodě oslovené aktéry žádáme o vyjádření kam v takových případech rodiče a pracovníky odkazují a kdo by dle jejich názoru měl s těmito potřebami dětí a rodičů pracovat.
- Vyjádřili, na které potřeby dětí z jejich pohledu síť není schopna správně reagovat.

Analýzou takto sebraných informací od oslovených odborníků získáme přehled o současném fungování sítě a náhled na to, jak by mohla dle některých aktérů fungovat lépe.

Jak práci na kompetenčním diagramu chceme zaměřit a co od procesu jeho tvorby očekáváme:

- Nebudeme spoléhat pouze na písemnou formu dotazníku, o jeho podobě a jeho případném uzpůsobení s aktéry komunikujeme. Otázky vysvětlujeme a odpovědi si necháváme vysvětlovat.
- Pokud v informacích od několika aktérů budou nesrovnalosti, je to indikátor toho, že je potřeba zprostředkovat setkání, tedy k setkání motivovat aktéry a využít jej k tomu, aby si mohli v dobrém duchu sdělit, co je pro vzájemnou lepší koordinaci práce a spolupráci potřeba. Také může být zjištěno, že adekvátní služba na některé projevy a situace neexistuje – tyto situace budou s aktéry popsány, definovány a budeme v rámci sítě adekvátní odpověď hledat.
- Dotazník je i nástrojem ke hledání způsobu, jak se v síti, která se rozprostírá napříč několika resorty, můžeme společným jazykem bavit o projevech a potřebách dítěte.

Shrnutí ze síťování na úrovni zapojených ORP

Frenštát pod Radhoštěm

Doporučení:

- Rozvíjet i nadále meziresortní spolupráci aktérů a jejich pravidelné setkávání.
- Pokračovat v hledání dalších aktérů sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, kteří by se ujali poskytování terénních etopedických služeb
- Podpořit vznik vrstevnických (peer) programů či jiné formy dobrovolnické podpory ohrožených dětí, podpořit komunitní aktivity zaměřené na posilování sousedských vztahů a vzájemné podpory i aktivity v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí.
- Zvýšit dostupnost nízkoprahových služeb pro děti mladšího školního věku.
- Zahájit terénní sociální práci s dětmi a mládeží na území ORP.
- Využívat nejen případové konference, ale také rodinné konference.

Frýdek-Místek

Doporučení:

- Pokračovat v hledání dalších aktérů sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, kteří by se ujali poskytování rodinné terapie a odborného poradenství a terapií pro rodiny s dětmi mající výchovné obtíže.
- Podpořit vznik vrstevnických (peer) programů či jiné formy dobrovolnické podpory ohrožených dětí, podpořit komunitní aktivity zaměřené na posilování sousedských vztahů a vzájemné podpory i aktivity v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí.
- Podpořit zajištění pozic školního psychologa či sociálního pedagoga na každé základní a střední škole v ORP Frýdek-Místek.
- Zajistit dostupnější terénní a ambulantní služby střediska výchovné péče.
- Alespoň v omezeném rozsahu zajistit dostupnost krizové pomoci v ORP Frýdek-Místek pro děti a jejich rodiny.
- Využívat nejen případové konference, ale také rodinné konference.
- Podpořit spolupráci a vzájemnou komunikaci mezi poskytovateli sociálních služeb a zástupci Úřadu práce ve Frýdku-Místku.
- V pravidelném intervalu představovat sociální služby pracovníkům škol - pořádat besedy, přednášky a burzy sociálních služeb.
- V pravidelném intervalu pořádat besedy, přednášky a burzy sociálních služeb pro pediatry tak, aby pediatři získali přehled o možnostech sociálních služeb, ke kterým mohou odkazovat děti a jejich rodiny.
- Věnovat se ve větší míře prevenci rizikového chování dětí a mládeže v kyberprostoru na základních i středních školách a provádět osvětu i u rodičů dětí.
- Vytvořit koncepci bytové politiky a sociálního bydlení.

Frýdlant nad Ostravicí

Doporučení:

- Otevřít komunikaci ze strany OSPOD vůči všem aktérům.
- Podporovat aktivity odboru sociálních věcí ze strany města.
- Klást významnější důraz na sociální oblast a prorodinnou politiku ze strany obcí.
- Pro děti ohrožené rizikovými projevy chování rozvíjet programy nízkoprahového charakteru.
- Posílit kapacity služeb pro děti s výchovnými problémy.
- Posílit kapacity služeb pro rodiny v konfliktu, rozpadající se rodiny.
- Posilovat schopnosti škol a pediatrů zachytit obtíže dítěte co nejdříve a odkázat ho na služby (i) mimo OSPOD.
- Nastavit spolupráci mezi OSPOD a pediatry.
- Zajistit pozice školního psychologa či sociálního pedagoga na každé základní a střední škole v ORP.
- Zahájit diskusi k efektivnímu využívání psychiatrické a psychologické péče o ohrožené děti.
- Podpořit komunitní programy a sousedské akce zaměřené na bezpečnost, chování, materiální zabezpečení, apod.

Karviná

Doporučení:

- Podporovat efektivní mezioborovou spolupráci aktérů služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny.
- Posílit školní poradenská pracoviště o pozici školního psychologa.
- Zajistit zázemí pro ohrožené dítě nacházející se v akutní krizové situaci.
- Zahájit diskusi k efektivnímu využívání systému péče o duševní zdraví dětí ml. 15 let v ORP Karviná.
- Zajistit vhodný prostor pro výslechy zvláště zranitelných obětí trestné činnosti na služebnách Policie ČR na území města Karviná.
- Rozvíjet možnosti efektivní práce s rodinou ohroženou závislostí.
- Zpracovat koncepci sociálního bydlení pro město Karviná.

Nový Jičín

Doporučení:

- Posílit síť služeb a aktivit pro dospívající mládež.
- Zavést peer programy pro ohrožené děti.
- Zviditelňovat síť aktérů, kteří mohou pomáhat řešit výchovné problémy dětí.
- Posílit možnosti řešení závislostí u rodičů nezletilých dětí.
- Podpořit dostupnost služeb krizové péče, psychologických a psychiatrických služeb pro děti.
- Personálně posílit školní poradenská pracoviště o další odborné pozice.

Orlová

Doporučení:

- Pokračovat v hledání dalších aktérů sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, kteří by se ujali poskytování služeb pro děti s výchovnými problémy.
- Zajistit pozici školního psychologa či sociálního pedagoga na každé základní a střední škole v ORP.
- Alespoň v omezeném rozsahu zajistit dostupnost krizové pomoci v ORP Orlová pro děti a jejich rodiny.
- Podporovat multidisciplinární spolupráci v ORP.
- Zahájit diskusi k efektivnímu využívání psychiatrické a psychologické péče o ohrožené děti.
- Zpracovat koncepci sociálního bydlení pro město Orlová.
- Podporovat komunitní programy a sousedské akce zaměřené na bezpečnost, chování, materiální zabezpečení apod.

Ostrava

Doporučení:

- Usilovat o pravidelná mezioborová setkávání s co nejširším zapojením odborníků z různých profesí.
- Investovat do informování odborníků a rodičů dětí o možnostech efektivního využívání sítě služeb dle potřeb dětí a sladění postupu a přístupu odborníků k dítěti.
- Podpořit vznik, udržení pozic a využití potenciálu plně obsazených ŠPP ve školách.
- Nastavit užší spolupráci mezi školami, službami či aktivitami NNO (SAS, NZDM či komunitní centra, dobrovolnické programy) nebo OSPOD, které mohou těmto dětem, případně jejich rodině poskytnout potřebnou podporu a pomoc.
- Seznámit aktéry sítě a rodiče dětí s rolí SVP a možnostmi včasné prevence rizikového chování.
- Využívat více a včas případové konference mimo jiné jako společný komunikační kanál mezi aktéry, který umožňuje osobní spolupráci.

Rýmařov

Doporučení:

- Zřídit přímo ve městě Rýmařov zařízení nízkoprahového typu, ideálně i s terénní formou.
- Zajistit poradenské služby pro rodiny přímo v Rýmařově.
- Personálně posílit úsek SPOD v ORP Rýmařov.
- Zajistit dostupnost ambulantní krizové pomoci pro děti.
- Navýšit či efektivněji využívat kapacitu psychologické a psychiatrické péče pro děti.
- Zlepšit vzájemnou mezioborovou informovanost v síti.
- Zajistit místně dostupné služby pro děti s rizikovým chováním.

Třinec

Doporučení:

- Usilovat o pravidelná mezioborová setkávání s co nejširším zapojením odborníků z různých profesí.
- Investovat do informování odborníků a rodičů dětí o možnostech efektivního využívání sítě služeb dle potřeb dětí, také sladění postupu a přístupu odborníků k dítěti.
- Zajistit dostupnější terénní a ambulantní služby střediska výchovné péče.
- Pokračovat v hledání dalších aktérů sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, kteří by se ujali poskytování rodinné terapie, posílení kapacit bezplatných služeb pro podporu rodičovských kompetencí v ohrožených rodinách a terapií pro rodiny s dětmi mající výchovné obtíže, posílení dostupnosti rodinného a manželského poradenství pro rodiny s rizikem rozpadu či v období rozpadu.
- Podpořit vznik vrstevnických (peer) programů či jiné formy dobrovolnické podpory ohrožených dětí zejména v oblasti poruch chování.
- Zajistit pozici školního psychologa na každé základní škole v ORP Třinec.

Podrobnější informace o síťování v těchto ORP a podrobnější doporučení k rozvoji sítí jsou k nalezení v jednotlivých Analýzách místních sítí služeb na webové adrese:

<http://www.pravonadetstvi.cz/dokumenty/analyzy-siti-sluzeb/>

Krajská síť služeb pro děti a jejich rodiny vztahující se k tématu síťování

Znakem sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v Moravskoslezském kraji je i vzhledem k jeho geografickému umístění a členění její nerovnoměrnost a centralizace do bývalých okresních měst. V těchto městech pak na rozdíl od těch ostatních většinou není poptávka po nových službách a lepší dostupnosti, ale často se objevují potřeby rozšíření kapacity stávajících služeb.

Moravskoslezský kraj je krajem s vysokým počtem sociálně vyloučených lokalit a vysokým podílem obyvatel, kteří v těchto lokalitách žijí. Často se jedná o příslušníky romské menšiny.

Široký potenciál a možnosti přirozeného preventivního působení při práci s dětmi a rodinami s sebou také přinášejí mateřská, rodinná a komunitní centra, která v kraji postupně vznikají.

Důležitou podporu poskytují také dobrovolnické organizace, které zajišťují např. doučování dětí, volnočasové aktivity pro děti z ústavů, děti v pěstounské péči, apod.

Sociální služby

Záměrem Krajského úřadu Moravskoslezského kraje je nastavovat a řídit síť sociálních služeb s ohledem na potřeby občanů v daném území a současně určit základní parametry pro účelné a efektivní financování sítě z veřejných zdrojů.

V každé obci s rozšířenou působností a i v obcích 2. stupně probíhá proces střednědobého (komunitního) plánování sociálních služeb. Zástupce menších obcí, se však ne vždy daří do plánování zapojovat, stejně jako pracovníky z jiných resortů a jiných, než sociálních služeb.

V rámci zajištění procesu plánování sociálních služeb funguje na krajské úrovni 7 pracovních skupin. Jedná se o skupiny: Pracovní skupina pro plánování sociálních služeb obcí s pověřeným úřadem, Pracovní skupina pro kvalitu sociálních služeb, Pracovní skupina pro tvorbu systému financování sociálních služeb, Pracovní skupina pro transformaci v Moravskoslezském kraji, Pracovní skupina protidrogové prevence v Moravskoslezském kraji, Pracovní skupina pro naplňování Strategie integrace příslušníků romských komunit Moravskoslezského kraje a Pracovní skupina pro úkol zaměřený na problematiku řešení podpory osob s atypickým chováním.

Krajskou síť sociálních služeb k 1. 11. 2019 tvoří 709 sociálních služeb, které má registrováno 207 poskytovatelů. Z tohoto počtu je to například: 65 služeb odborného sociálního poradenství, 47 nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, 42 terénních programů, 40 sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, 7 služeb rané péče, 4 služby krizové pomoci a 3 služby telefonické krizové pomoci. (15)

Nově k prvnímu lednu 2019 vznikla dosud chybějící služba krizového centra pro děti a rodiny v Ostravě, které má celokrajskou působnost. Od roku 2018 zahájila svou činnost také terapeutická komunita pro mládež ohroženou závislostí na návykových látkách nebo hazardním hraním.

Školství

V Moravskoslezském kraji plní povinnou školní docházku na 441 základních školách 104 247 žáků. Oborově širokou škálu 136 středních škol (z toho 40 vyučujících v oboru gymnázií) a 2 konzervatoří doplňuje 13 vyšších odborných škol a 4 vysoké školy (Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě a Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov), které svými 16 fakultami zabezpečují výuku pro více než 25 tisíc studentů.

V MSK je také 18 dětských domovů, 3 dětské domovy se školou, 2 diagnostické ústavy, 2 výchovné ústavy, 2 střediska výchovné péče se svými ambulantními detašovanými pracovišti, 6 pedagogicko-psychologických poraden a 9 speciálně-pedagogických center. Na území MSK působí 33 středisek volného času.

Uvedená 2 SVP mají několik detašovaných pracovišť. Pouze jedno SVP je i pobytové. Žádné služby SVP však kvůli kapacitnímu vytížení nejsou poskytovány terénně, ačkoliv by o to ze strany aktérů byla poměrně vysoká poptávka, stejně jako po jakýchkoliv službách, které by se na děti s projevy rizikového chování zaměřovaly. (16)

Zdravotnictví

Ze sdělení aktérů v zapojených ORP plyne, že dostupnost některých lékařů je pro jejich klienty značně obtížná. Týká se to zejm. dětských psychiatrů (v celém kraji je pouze 10 ambulancí dětských psychiatrů) a stomatologů (638 ambulancí), ale i praktických lékařů pro děti a dorost, jejichž ambulancí je v Moravskoslezském kraji 220. V řádech měsíců se dlouhé čekací lhůty objevují také u dětských klinických psychologů.

Na území MSK fungují dvě dětská centra (celkem tři pracoviště) a jeden dětský domov pro děti do 3 let. Dvě z těchto zařízení jsou příspěvkovými organizacemi kraje, u nichž k 1. 1. 2019 došlo k převedení výkonu řízovatelských funkcí z Odboru zdravotnictví na Odbor sociálních věcí KÚ MSK.

Na území MSK se nachází Psychiatrická nemocnice v Opavě, jejíž součástí je dětské oddělení s celkovou kapacitou 50 lůžek pro děti od 5 do 18 let. (17)

Justice a bezpečnost

Do sítě služeb pro ohrožené děti se v Moravskoslezském kraji řadí také soudy se svými opatrovnickými odděleními. Velmi aktivní je Okresní soud Nový Jičín, který jako první v republice začal zavádět interdisciplinární práci s rodinou v rozpadu. Tento model spolupráce a přístupu k rozcházejícím se rodičům přejímají soudci i z dalších soudů.

Fungují zde také pobočky Probační a mediační služby, specialisté na práci s dětmi a mládeží v rámci Územních odborů Policie České republiky. Do prevence rizikového chování jsou zapojeni pracovníci městských policií a asistenti prevence kriminality.

Doporučení pro rozvoj sítě v Moravskoslezském kraji

Doporučení k tématu spolupráce v síti

Vytvářejme prostor a věnujme čas setkávání a osobní komunikaci

Nastavování spolupráce je proces, kterému je třeba věnovat se průběžně. Stejně tak se jeví jako důležité, aby si aktéři poskytovali zpětnou vazbu a společně nastavené procesy průběžně evaluovali.

Naše zkušenosti ze síťování ukazují, že základní nástroj síťáče, kterým je pořádání mezioborových setkání, je v lokalitách vítanou a žádanou aktivitou a je prvním krokem k tomu, aby si aktéři sítě pro ohrožené děti a jejich rodiny „zvědomovali“, cítili se být její součástí, její procesy zkvalitňovali a nacházeli nová a efektivnější řešení vzájemné spolupráce. Tato setkání slouží k tomu, aby se aktéři sítě potkali, vzájemně seznámili se svými rolami, vymezovali své kompetence, navazovali nové spolupráce a probíhající spolupráce ladili a prohlubovali.

Motivací k setkávání je společný cíl, kterým je snaha pracovat v nejlepším zájmu dítěte a to informovaně a efektivně.

Dobrou praxí jsou také ty pracovní skupiny komunitního plánování, které jsou otevřeny hostům, nebrání se novým členům a snaží se oslovovat a zapojovat odborníky nejen ze sociálních služeb, ale také z dalších oblastí a resortů.

Oslovujeme a hledáme partnery v síti

V rámci síťování se nám osvědčilo po zvolení tématu navázat spolupráci s některým z klíčových aktérů, u kterého byla zřejmá chuť se zapojit a který na sebe postupně navázal ostatní aktéry sítě. Práce na dílčích potřebách tohoto aktéra se pak ukázala jako důležitá pro to, aby se mohlo nahlížení ostatních aktérů na problematiku a jejich zájem se aktivně zapojit do spolupráce posunout.

Vyjednáváme o tom, co je v zájmu dítěte

Napříč resorty i různými obory je zájem dítěte a způsob i míra přiměřené podpory vnímána různě.

Je proto na nás všech, abychom se potkávali, o zájmu dítěte a svých hlediscích na zájem dítěte diskutovali. Touto komunikací spoluvytváříme síť, která skutečně funguje a jejímž základním principem je zájem konkrétního dítěte.

Budujeme vzájemnou důvěru

Důležitým poznatkem ze síťování je skutečnost, že budovat spolupráci lze pouze na základě vzájemné důvěry, pokud ta je narušena, náprava bývá složitá. V cestě často stojí nedorozumění, nepochopení, nebo rivalita.

Důvěra je důležitá jak ve spolupráci aktérů, tak ve spolupráci s dítětem i rodinou. Důvěra a respektování názoru dítěte a jeho rodičů je cestou k jejich aktivní participaci.

Neopomíjeme rodiče dětí

Je třeba nezapomínat podporovat naplňování potřeb těch, kteří mají k dítěti nejbližší a kteří na jejich vývoj mají vliv nejzásadnější – rodiče a rodiny. Nenaplněné potřeby rodičů a rodiny se překládají v nenaplněné potřeby dítěte.

Pokud se nám bude dařit správně a včas identifikovat potřeby dítěte, související potřeby rodiny a správně cílit a nabízet podporu, nebudeme se v takové míře muset setkávat s odmítáním a nezájmem z jejich strany.

Hledáme v dětech a jejich rodičích spojení

Ve fungující, ale i ne zcela fungující, rodině bývá koordinátorem podpory poskytované dítěti rodič, který dítěti naslouchá, respektuje jeho názor a reaguje na jeho potřeby. Pokud v těchto jeho úlohách spatřují aktéři v síti nedostatky, je výhodné rodiče posilovat a zplnomocňovat je. Zapojovat rodiče a jejich děti do procesu identifikace potřeb dítěte, hledat s nimi způsob, jak na tyto potřeby reagovat a společně postup vyhodnocovat. Nástroje, ve kterých se tento přístup promítá, jsou například případové konference, multidisciplinárních setkání, rodinné konference apod. Důležité při tom je rodiče a děti zapojovat na úrovni spolupráce a podpory a zbytečně jejich role nesnižovat tím, že poukazujeme na jejich selhání, aniž bychom jim nabídli adekvátní podporu.

Poskytujeme podporu dítěti v jeho přirozeném prostředí

Je důležité vnímat dítě jako součást jeho prostředí – to jak se dítě chová je odrazem toho, jaké vztahy a zkušenosti má se svým okolím a jak se adaptuje na společnost, která jej obklopuje. Terénní služby zaměřené na dítě nabízejí pouze úzké spektrum aktivit. Pracovníci těchto ambulantních se sice snaží také zapojovat rodinu, podporovat její funkce a pracovat s širším okolím dítěte, avšak mimo autentické prostředí a situace. Přirozeným prostředím dítěte, ve kterém dítě tráví podstatnou část svého života, je škola. Dobrou praxí jsou zde rozšířená školní poradenská pracoviště, ve kterých jsou obsazeny pozice školních psychologů, speciálních pedagogů, sociálních pedagogů a sociálních pracovníků a které nabízejí podporu přímo v prostorách školy nejen dítěti a jeho rodičům, ale i učitelskému sboru. Dobrou praxí jsou také rodinné konference, případové konference a multidisciplinární týmy okolo dítěte, dobrovolnické programy a peer programy.

Doporučení k tématu síťování

Pracujeme s dětmi a jejich potřebami

Znát diagnózu nebo umět odborně pojmenovat projevy dětského klienta není nutné pro většinu aktérů, kteří se s dítětem v jeho každodenním životě (pedagog, trenér, popř. sociální pracovník). Jako dobrá praxe při práci s dítětem se jeví předávat si v týmu informace o tom, co konkrétní dítě potřebuje a jak funguje a podporu zakládat na individuálním vztahu a pochopení, spíše než na snaze k dítěti správně přiřadit diagnózu a na jejím základě pracovat.

Neplýtváme doporučeními k návštěvě dětského psychiatra

Z našeho mapování a rozhovorů s dětskými psychiatry vyplynulo, že ordinace i lůžka dětských psychiatrů jsou zaplňovány dětmi, které v nich v mnoha případech (desítkách procent) být nemusejí. Dochází k psychiatrizaci (problematických) sociálních jevů, izolování jejich příčin do osobnosti dítěte a ke snižování důležitosti výchovy. Tím, kdo by měl rodičům doporučovat návštěvu dětského psychiatra je především dětský praktický lékař, pediatr. Hodí se dodat, že nezanedbatelná procenta dětí by v péči dětských psychiatrů být nemusela, kdyby rodině a dítěti bylo pomoheno jiným způsobem a včas. Spouštěčem psychických onemocnění bývá i socioekonomická, vztahová a společenská situace dětí.

Prohlubujeme zapojení škol a školských zařízení do sítě a podporujeme je v komunikaci s dalšími aktéry

Škola je pro dítě přirozeným prostředím, ve kterém tráví podstatnou část svého času a života. Je to prostředí, kde dítě poprvé přichází do kontaktu se společností mimo rodinu a buduje si v tomto prostředí svoji identitu.

Záleží na pracovnících škol, jak moc budou vnímaví a připraveni dítě v klíčových okamžicích podpořit, naslouchat mu a snažit se včas porozumět tomu, s čím se potýká, když svými projevy a chováním vybočuje. Je na nich, aby náležitě reagovali a za použití vhodných nástrojů dítě a případně jeho rodiče uměli náležitě nasměrovat na další zdroje podpory.

Tyto výzvy nemohou zvládnout sami pedagogové, ačkoliv se na tom značnou měrou podílejí. Potřebují podporu plně obsazených a správně nastavených školních poradenských pracovišť (ŠPP).

Je na vedení školy, aby rozvoj ŠPP podporovalo, aby podporovalo práci s dětmi a jejich rodiči, včasnou prevenci a práci s rizikovými jevy ve třídách a kolektivech.

Doporučení vycházejí ze zjištěného aktuálního stavu sítě (k datu vzniku dokumentu).

Závěrem

Na závěr bych rád poděkoval všem aktérům, kteří byli ochotni se s námi potkat, mluvit o své práci a upřímně sdělovat, jaké potřeby dětí a rodin vnímají a jaké potřeby jako profesionálové sami cítí.

Velice děkuji všem těmto kolegům a kolegyním, kteří byli ochotni zúčastnit se našich akcí, a nejvíce těm, kteří se na nich aktivně podíleli a nemalou měrou tak pomohli přispět k tomu, aby spolupráce v síti pro ohrožené děti a jejich rodiny rostla jak do kvality, tak do kvantity.

Také děkuji a vážím si Vás všech, kdo se ve své práci i životě snažíte vnímat, přemýšlet a komunikovat o potřebách dětí a jejich rodin.

Mgr. Jiří Dvořák

Použité zdroje

Uveďte použité zdroje dle pokynů v manuálu.

- (1) Český statistický úřad 2018 [online]. ČSÚ. [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje
- (2) Český statistický úřad 2018 [online]. ČSÚ. [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt>
- (3) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/socialni_oblast/strednedoby-plan_msk_2015.pdf
- (4) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/mas/strategie_prevence_msk.pdf
- (5) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/socialni_oblast/strategie-markova-2015-2020_1.pdf
- (6) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/socialni_oblast/koncepce-prevence-kriminality-moravskoslezskeho-kraje-na-obdobi-2017---2021_1.pdf
- (7) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/socialni_oblast/finalni-strategie-romu-2015---2020.pdf
- (8) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/dotace_eu/zvysovani-efektivita-a-podpora-vyuzivani-nastroju-systemu-peco-o-ohrozene-deti-v-moravskoslezskem-kraji-125631/
- (9) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/dotace_eu/efektivni-naplnovani-strednedobeho-planu-v-podminkach-msk-66115/
- (10) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/dotace_eu/interdisciplinarni-spoluprace-v-soudnim-regionu-novy-jicin-98716/
- (11) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/dotace_eu/podpora-rozvoje-rodicovskych-kompetenci-98709/
- (12) Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/dotace_eu/podpora-transformace-v-moravskoslezskem-kraji-iii-70055/
- (13) Oficiální stránky spolku Naše rovnováha z. s. [online]. Spolek Naše rovnováha, z. s. [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: <https://naserovnovaha.cz/tymy-okolo-ditete/>
- (14) Oficiální stránky Krizového centra Ostrava [online]. Krizové centrum Ostrava [cit. 3.2.2019]. Dostupné z: <http://www.kriceos.cz/children.html>

- (15) *Oficiální stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje* [online]. Krajský úřad Moravskoslezského kraje [cit. 3.2.2019]. Dostupné z:
https://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/krajska-sit-socialnich-sluzeb-v-moravskoslezskem-kraji-62687/
- (16) *Oficiální stránky Odboru školské statistiky, analýz a informační strategie MŠMT* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 3.2.2019]. Dostupné z:
<http://sberdat.uiv.cz/rozcestnik/>
- (17) *Oficiální stránky Národního registru poskytovatelů zdravotních služeb* [online]. Ústav zdravotnických informací ČR [cit. 3.2.2019]. Dostupné z:
<http://sberdat.uiv.cz/rozcestnik/>

Potřebujete více informací?

K síťování ve vaší obci či kraji?

Obraťte se na krajského síťáře **Mgr. Jiřího Dvořáka**, e-mail: jiri.dvorak@mpsv.cz, tel.: 778 730 511, nebo na krajskou koordinátorku síťování **Mgr. Hanu Žurovcovou** (dotazy spojené se síťováním v zapojených obcích), e-mail: hana.zurovcova@mpsv.cz, tel.: 778 433 582.

K aktivitě síťování?

Obraťte se na odborného garanta **Mgr. Štěpána Bolfa**, e-mail: stepan.bolf@mpsv.cz, tel.: 221 923 647, 775 853 476 nebo na vedoucí oddělení transformace služeb pro rodiny a děti, odbor ochrany práv dětí **Mgr. Kristýnu Jůzovou Kotalovou**, e-mail: kristyna.kotalova@mpsv.cz, tel.: 221 922 255, 724 178 744.

www.pravonadetstvi.cz

www.mpsv.cz

